

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD – Organisation for Economic Development and Co-operation) izglītības datu gadagrāmata "Īsumā par izglītību 2025" (Education at a Glance 2025)

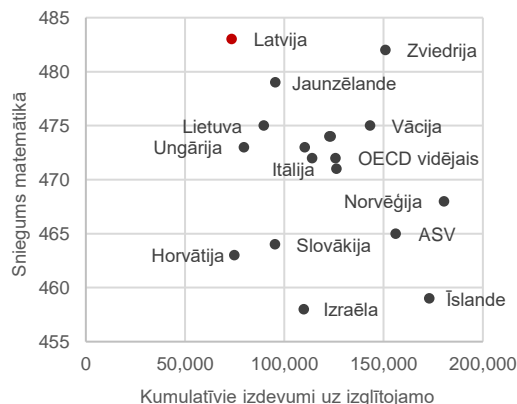
Ik gadus, ziņojums sniedz pārskatu par OECD valstu izglītības sistēmu rezultātu, iznākumu, dalības un ieguldījumu rādītājiem, sākot no pirmsskolas līdz augstākajai izglītībai, un pieaugušo izglītībai. 2025. gadā lielāka uzmanība pievērsta augstākas izglītības un pieaugušo prasmju rādītājiem.

Līdztekus tam, Latvijas izglītības sistēmas iznākumi un rezultāti ir līdzīgi un augstāki, nekā OECD vidēji. Lai gan tautsaimniecībai tik nozīmīgajā un studiju vietas izmaksu apjoma ziņā ietilpīgajā dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (STEM) jomā kopumā 25-64 g. v. iedzīvotāju vidū STEM absolventu īpatsvars Latvijai – 21%, ir viens no mazākajiem OECD (26% vidēji OECD), – **STEM jomas bakalaura programmu absolventi Latvijā 2023. gadā veidoja 23% no visiem absolventiem** – tikpat, cik vidēji OECD.

Turklāt, **doktora grāda ieguvēju īpatsvars STEM jomā 2023. g. Latvijai ir viens no augstākajiem – 52%** (OECD vidēji 43%), (skat. 1. attēlu). Ziņojums, cita starpā, aicina pievērst uzmanību maģistra līmeņa absolventu ataudzei Latvijā, kas 25-34. g. v. pieaugušajiem 2023. gadā ir 12% - tikpat, cik 2019. gadā.

IZGLĪTĪBAS REZULTĀTU KVALITĀTE

Izdevumiem par vienu izglītojamo Latvijā laikposmā no 2015. līdz 2022. gadam reālā izteiksmē samazinoties no 9 291 līdz 8 303 ASV dolāriem (konvertētiem pēc pirktspējas paritātes), Latvijas 15 gadus vecu skolēnu sniegums matemātikā un dabaszinātnēs Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā PISA 2022 ir augstāks nekā OECD valstīs vidēji (sk. 2. attēlu).

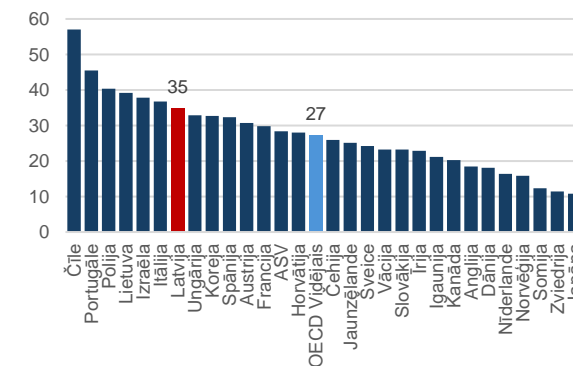
2. attēls. Kumulatīvie izdevumi uz vienu 6-15 gadus vecu skolēnu 2021. gadā (ASV dolāros, kas konvertēti, izmantojot pirktspējas paritāti) un vidējais sniegums matemātikā PISA pētījumā, 2022. gadā. Attēlotas valstis, kurās izdevumi uz vienu skolēnu ir augstāki, bet matemātikas sniegums zemāks, nekā skolēniem Latvijā. Avots: OECD EAG 2024, [C1.6. attēls](#) un OECD Government at a Glance 2025, [3.8. attēls](#)

2. attēls liecina, ka izglītības izdevumu efektivitāte un izglītības rezultātu kvalitāte, tāpat kā skolotāju profesionalitāte un skolēnu ģimeņu izpratne par izglītības nozīmi ir tikpat nozīmīgi aspekti kā finansējuma apjoms.

Izglītības kvalitāti raksturo arī jaunākie OECD Pieaugušo prasmju pētījuma (PIAAC) dati – 2023. gadā Latvijas jaunāku pieaugušo 16-34 g. v., kuri salīdzinoši nesien ieguvuši formālo izglītību, rēķinprātība ir augstāka nekā OECD vidēji, bet tekstprātība un problēmrisināšanas prasmes – tuvu OECD vidējam līmenim.

PRASMJU SAISTĪBA AR IEGŪTO IZGLĪTĪBU

Latvijai pirmo reizi piedaloties Pieaugušo prasmju pētījumā, tā rezultāti liecina, ka rēķinprātībā aptaujāto Latvijas pieaugušo 25-64 g. v. prasmes atbilst OECD valstu vidējam līmenim, taču tekstprātībā un adaptīvajā problēmu risināšanā Latvijas pieaugušo 25-64 g. v. prasmes ir zem OECD vidējā līmeņa. Starp pieaugušajiem ar augstāko izglītību Latvijā tās ir tuvu OECD pieaugušo ar augstāko izglītību vidējam sniegumam. **35% pieaugušo 25-64 g. v. Latvijā ir zema tekstprātība** un problēmu risināšanas prasmes (OECD Pieaugušo prasmju pētījumā definētas kā 1. līmenis vai zemāks (skalā no 0 līdz 5)), kas pārsniedz OECD vidējo rādītāju (27%). **Tikai 6% Latvijas pieaugušo sasniedza augstāko tekstprātības līmeni.**

3. attēls. Pieaugušo 25-64 gadu vecumā īpatsvars zemākajā tekstprātības līmenī (1. līmenis vai zemāks skalā no 0 līdz 5) OECD Pieaugušo prasmju pētījumā 2023. Avots: OECD EAG 2025, 1. attēls.

1. attēls. Doktora grāda ieguvēju sadalījums procentos atbilstoši studiju jomai, 2023. gads. Avots: OECD EAG 2025, B4.2. attēls

IZGLĪTĪBAS IZDEVUMU EFEKTIVITĀTE

Izdevumi uz vienu augstākās izglītības studentu Latvijā 2022. gadā sasniedza 6 873 ASV dolārus, savukārt OECD vidēji – 15 102 ASV dolārus (konvertēti, izmantojot pirktspējas paritāti). Turklāt, laikposmā starp 2015. un 2022. gadu Latvijai konstatēts izdevumu samazinājums, **formālajai izglītībai atvēlētā valsts budžeta īpatsvaram samazinoties no 11,6% līdz 7,4%.**